

Sensorveiledning

SPED1300 – vår 2020 – ordinær eksamen

Generell informasjon

Den aktuelle eksamen er en 6-timers hjemmeksamen, kandidatene har dermed tilgang til pensum og videoopptak av forelesninger under eksamen. Kandidatene får tre (3) oppgaver, og **skal** besvare to (2) av disse. Kandidatene velger selv hvilke oppgaver de besvarer. Det **skal** gå tydelig fram av besvarelsen hvilke to oppgaver som er valgt. Begge oppgavene må individuelt kunne vurderes som bestått (minimum karakter E) for at eksamen samlet sett vurderes som bestått.

Studentene skal ha en kildeliste til besvarelsen. Dette er en kort hjemmeksamen med stort tidspress. Sensor bør derfor ikke trekke i karakter om kildelisten ikke er i samsvar med APA eller andre referansestiler. Direkte sitater skal være angitt med forfatter, årstall og sidetall.

Hovedboka i emnet er Woolfolk (2016) sin bok Educational psychology (Global edition). I tillegg er det noen artikler/kapitler fra kompendiet som kan være relevante å henvise til (slik som for eksempel Lerner, Sameroff og Bornstein), samt artikkelen om eksekutive funksjoner av Diamond.

Alle de tre oppgavene har en redegjørelsesdel og en drøftingsdel, og det bør være en god balanse mellom redegjørelse og drøfting. Denne balansen bør ikke forstås som et krav om 50/50 fordeling mellom de to delene.

For alle de tre oppgavene forventes det at studentene har større forutsetning for å kunne redegjøre for – fremfor det å drøfte. Kvaliteten på drøftingen vil derfor kunne fungere som et godt skille mellom de gode og de VIRKELIG gode oppgavene.

NB. For den enkelte oppgave er det i denne sensorveiledningen tatt med momenter som kan være relevante å ta med i en besvarelse, dette er ikke en sjekkliste, og det er ikke slik at alle disse momentene må være med for at besvarelsen skal vurderes som meget god eller fremragende. Listen over momenter er heller ikke uttømmende, i den forstand at studentene kan ha med momenter som ikke er omtalt i denne sensorveiledningen.

Generelt om karaktersetting:

1. Hvis en av oppgavebesvarelsene ikke er god nok til å bestå, vil hele eksamen vurderes som ikke bestått.
2. Hvis det gis ulike vurdering på besvarelsene av de to oppgavene, forsøker vi å gi en slags gjennomsnittlig karakter, hvor karakterene møtes mest mulig på halvveien.

Det vises for øvrig til emnesidene for emneplan og pensum:

<https://www.uio.no/studier/emner/uv/isp/SPED1300/>

Oppgave 1

Gjør rede for ulike forståelser av begrepet læring. Drøft deretter hvorfor det er viktig at spesialpedagoger har kunnskap om læringsprosesser på ulike nivåer.

Oppgaven er med vilje utformet relativt generelt for at kandidatene skal kunne vise at de evner å avgrense oppgaven og at det gir dem en mulighet til å trekke veksler på pensum i sin fulle bredde. En virkelig god oppgave bør ha en tydelig avgrensing og en forståelig og god begrunnelse for denne avgrensingen.

I delen som går på redegjørelse er det flere mulige innganger til oppgaven.

- En mulig variant er å ta utgangspunkt i definisjonen av læring fra Woolfolk: Learning occurs when experience (including practice) causes a relatively permanent change in an individual (s. 278), for så å redegjøre for hvordan ulike teoretiske læringsteoretiske perspektiver forstår de ulike komponentene denne definisjonen inneholder.
- En annen inngang er å redegjøre for hvordan ulike teoretiske læringsperspektiver forstår læringsbegrepet. Her vil det være mest relevant at studentene tar utgangspunkt i de fire hovedperspektivene i emnet, det vil si et biologisk, kognitivt, sosial-kognitivt og et sosiokulturelt perspektiv på læring. Enkelte studenter vil kanskje også trekke inn et behavioristisk perspektiv på læring.
- En tredje mulig inngang er skillet mellom individuelle og sosiale faktorer i læring.
- En fjerde mulighet er at redegjørelsen tar utgangspunkt i forskjellene mellom et konstruktivistisk og andre perspektiver på læring.

Det er ikke slik å forstå at noen av disse inngangene er riktigere eller bedre enn andre. Det sentrale er at kandidaten på en god og systematisk måte redegjør for at begrepet læring kan forstås på ulike måter.

I del to av oppgaven blir kandidaten bedt om å drøfte hvorfor det er viktig at spesialpedagoger har kunnskap om læringsprosesser på ulike nivåer. I denne drøftingen er det viktig at kandidaten viser at han eller hun har forstått at enhver læringssituasjon kan analyseres med utgangspunkt i ulike læringsteoretiske perspektiver (i emnet har vi brukt betegnelsen «linser»). Dette er også noe vi har arbeidet mye med i seminarundervisningen i emnet.

Kandidatene bør kunne få frem at for å forstå og hjelpe det enkelte barnet og det han eller hun strever med, så må vi vite noe om de individuelle læringsfaktorene (et biologisk, kognitivt og til dels sosial-kognitivt perspektiv på læring), men at spesialundervisningen og gode tiltak ikke kan være løsrevet fra den sosiale konteksten og de (kulturelle) redskapene som inngår i denne konteksten (et sosiokulturelt perspektiv). For å gjennomføre en god drøfting må her kandidaten trekke veksler på hele pensum, og selv «binde» sammen ulike perspektiver.

Et pluss vil være dersom kandidaten får frem hvorfor kunnskap om de ulike nivåene som læringsprosesser skjer på kan være viktig for å kunne tilpasse undervisning for individer med ulike forutsetninger.

I og med at oppgaven er så vidt generelt formulert er det vanskelig å sette opp en tydelig momentliste over hva som bør tas opp i besvarelsen, selv om pensum og forelesninger legger noen rammer for relevant innhold. Dette er en krevende oppgave som vurderes å kunne skille godt mellom kandidatene.

Oppgave 2

Gjør rede for hva eksekutive funksjoner er. Drøft deretter hvorfor eksekutive funksjoner er viktig for komplekse læringsprosesser.

I redegjørelsesdelen av oppgaven bør følgende momenter være tatt opp:

- En definisjon på eksekutive funksjoner. Blant annet skriver Woolfolk følgende: «... *alle de (les: kognitive) prosessene som vi bruker til å organisere, koordinere, og gjennomføre målrettede, intensjonelle handlinger ... inkluderer det å fokusere oppmerksomheten, inhibere impulsive responser, planlegge og endre planer, og bruke arbeidsminne til å holde på og manipulere informasjon ...*»
- En redegjørelse for de tre kjerneegenskapene arbeidsminne (vi må kunne huske), inhibitorisk kontroll (vi må kunne holde igjen) og kognitiv fleksibilitet (vi må kunne justere oss). En svært god oppgave vil også beskrive hvordan disse funksjonene foregår samtidig og er i komplekst samspill
- Beskrivelse av viktige aspekter som utviklingen, individuelle forskjeller og/eller betydningen av erfaringer (og dermed trening av slike ferdigheter knyttet til disse ferdighetene er også et pluss. For eksempel har vi gått igjennom hvordan kognitiv fleksibilitet bygger på de to andre og utvikles senere.
- Kandidaten bør også nevne noen av måtene disse ferdighetene kan testes på (f.eks. Marshmallow testen til Mischel, Flankertesten, Stroop tester, sorteringsoppgaver).

I drøftingsdelen bør kandidatene kunne vise til hvordan kjerneegenskapene danner grunnlag for mer komplekse læringsprosesser, som for eksempel evnene til å resonnere (f.eks. meta-kognisjon), organisere, problemløsning, planlegging, kreativ og/eller kritisk tenkning. I følge Bloom's taksonomi kan man dele kognitive funksjoner inn i et lavere nivå (evnen til å huske, forstå og anvende) og et høyere nivå (evnen til å analysere, evaluere og skape). Dersom kandidaten nevner dette, vil det være et pluss. Svært gode oppgaver vil knytte forelesning og pensum fra pensumet om det kognitive perspektivet (særlig om arbeidsminnet) og det biologiske perspektivet (f.eks. nevronale prosesser). Til slutt, vil gode oppgaver få frem viktigheten av eksekutive funksjoner for vår eksistens i et moderne og sivilisert samfunn og muligens trekke inn grupper av individer som kan ha særlige utfordringer med sin eksekutiv fungering, som for eksempel individer med ADHD.

Oppgave 3

Gjør rede for et sosial kognitivt perspektiv på læring. Drøft deretter forskjellen på dette perspektivet og et behavioristisk perspektiv på læring.

I redegjørelsesdelen av oppgaven bør følgende momenter være tatt opp:

- Interaksjonen mellom person, miljø og atferdsvariabler. Interaksjonen mellom disse tre variabeltypene kalles ofte prinsippet om triadisk gjensidighet. Det sentrale poenget er at vår kognisjon (personvariabler) medierer forholdet mellom miljø og atferd.
- Forskjellen mellom enaktiv og vikarierende læring (observasjonslæring):
 - o Modellering: Ulike typer modeller (mastery models vs coping models)
 - o Forutsetningene for observasjonslæring: Oppmerksomhet, lagring, produksjon, motivasjon
 - o Særlig gode besvarelser vil kunne komme inn på at modellering, og særlig såkalt kognitiv modellering, er mye brukt i mange spesialpedagogiske intervensjoner.
 - o Det bør også være et stort pluss om kandidaten kan trekke linjer tilbake til Banduras tidlige studier av vold og aggresjon.
- Forventning om mestring:
 - o Kandidaten bør vise at han/hun har forstått at forventning er en oppgavespesifikk forventning, ikke en generell vurdering av egne ferdigheter.
 - o Kilder til forventning om mestring
 - Egne erfaringer
 - Vikarierende erfaringer
 - Tilbakemelding fra omgivelsene
 - Fysiologisk og emosjonell feedback
- Særlig gode besvarelser vil også ta opp (inn)læring av prosedural atferd og såkalte produksjoner
 - o Innkodes ofte i form av steg som det er mulig å språkfeste (deklarativ kunnskap)
 - o Med økt erfaring og kompetanse «smelter» stegene sammen i en prosedural produksjon som krever liten bevisst kognitiv prosessering.

I drøftingsdelen bør personvariablenes plass (jfr triadisk gjensidighet) og medierende rolle mellom miljø og atferd, som et alternativ til den behavioristiske miljø → atferd- tenkningen, komme tydelig frem. Her bør Banduras helt grunnleggende kritikk av et behavioristisk perspektiv, og da særlig operant betinging, komme frem. Sentralt i denne kritikken er at menneskelig atferd, og da særlig læring av kompleks kunnskap og ferdigheter, ikke fullt ut lar seg forklare ut fra behavioristiske prinsipper. Her vil muligens svært sterke besvarelser også komme inn på at kritikken mot behaviorismen ikke bare kom fra Bandura, behaviorismens tilbakegang falt også sammen med den kognitive revolusjonen og sterk kritikk fra andre fagfelt (for eksempel Chomsky sin anmeldelse av Skinners bok Verbal behavior for å nevne et eksempel). Sterke besvarelser vil kanskje komme inn på at arven fra en behavioristisk tenkning var tydeligere tilstede da det som i dag kalles sosial-kognitiv teori gikk under navnet sosial

læringsteori, og at dette navneskiftet ble gjort for å tydeliggjøre kognisjonens medierende rolle. Gode besvarelser kommer også kanskje inn på at behaviorisme fortsatt er et levende læringsperspektiv selv om det ikke har en like dominerende rolle som i glansdagene fram til 1960-tallet.